

Araştırma Makalesi / Research Article

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Metinlerin Edebi Türler Açısından
İncelenmesi¹

Examination of Texts in Social Studies Textbooks in Terms of Literary Genres

Mercan KAYA ² & Fitnat GÜRGİL ULUSOY ³

Geliş/Received: 12.06.2024

Kabul/Accepted: 02.08.2024

Öz

Ders kitapları öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenme sürecinde yaygın olarak kullandıkları kaynakların başında gelmektedir. Öğrenme sürecinde ders kitabı kullanımının öğrenci ve öğretmenler açısından birçok avantajı bulunmakla birlikte ders kitaplarının içerik ve biçimsel açıdan bazı niteliklere sahip olması da beklenir. Bu niteliklerden biri de ders kitaplarında yer verilen edebi türlerdir. Bu araştırmada, 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki metinlerin edebi türler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı ile çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında okutulan toplam sekiz sosyal bilgiler ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada incelenen veri kaynaklarına EBA üzerinden erişilmiştir. Verilerin analizi sonucu ders kitaplarında en çok yer verilen edebi ürünün haber olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer verilmeyen edebi türlerin ise anekdot, ağıt, belgesel, günlük, mâni, ninni, tekerleme, bilmece ve çizgi roman olduğu tespit edilmiştir. Yer verilmeyen edebi ürünlerin de ders kitaplarına dahil edilmesi, öğrenme alanlarında edebi ürünlerin çeşitlendirilmesi ve dağılımının dengelenmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler ders kitapları, edebi ürün, nitel araştırma, betimsel analiz.

Abstract

Textbooks are among the most commonly used resources by students and teachers in the learning process. While the use of textbooks in the learning process has many advantages for students and teachers, textbooks are also expected to have certain qualities in terms of content and format. One of these qualities is the variety of literary genres included in textbooks. This research aimed to examine the texts in 4th-, 5th-, 6th-, and 7th-grade social studies textbooks in terms of literary genres. A qualitative research design was used in the research, and the data obtained was analyzed through a descriptive analysis approach. The research sample consisted of eight social studies textbooks taught during the 2022-2023 academic year. The data sources examined in the research were accessed online via the EBA (i.e., education informatics network) platform. The results of the data analysis showed that the most common literary product in the textbooks was news. The literary genres not included in social studies textbooks are anecdotes, elegies, documentaries, diaries, quatrains, lullabies, nursery rhymes, riddles, and comics. It is recommended that literary works not included should be incorporated in textbooks and literary works should be diversified with a balanced distribution across units.

Keywords: Social studies textbooks, literary genres, qualitative research, descriptive analysis.

¹ Bu makale ilk yazarın ikinci yazar danışmanlığındaki yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

² Gazi Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı. E-posta: kayamercan594@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6316-5676>.

³ Sorumlu Yazar/Corresponding Author Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı. E-posta: fgurgil@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3322-1438>.

1. GİRİŞ

Ulusal alanyazın incelendiğinde terminolojik olarak ders kitabı kavramının farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Doğan ve Torun'a (2018, s. 112) göre ders kitapları, "*ulusal müfredatta yer alan temel amaç ve hedeflere ulaşmak ve müfredatta yer alan kazanımları, kavramları, değer ve becerileri öğrencilere ulaştırmak amacı ile okullarda okutulan temel eğitim materyalidir*". Aslan'a (2010, s.216) göre ise ders kitapları, "*bir toplumun, kendi çocuklarını gelecekte birer olgun birey olarak yaşamaya hazırlamak için, aktarmak istediği ve resmen kabul görmüş olan bilgilerin tamamını içeren*" temel kaynaklardır. Ders kitapları bilgiyi organize ederek sistematik bir şekilde sunma, konuları somutlaştırma, farklı becerilerin geliştirilmesine katkı sağlama, kullanım kolaylığı sağlama, ölçme değerlendirmeye olanak sağlama, öğrencilerin derse karşı tutumunu olumlu bir şekilde etkileme, öğrencilere evrensel ve ulusal değerlerin kazandırılmasında rol model örnekler sunma gibi pek çok işleve sahiptir (Bulut Tutkun, 2008; Kaymakçı, 2013). Öğretmenler ve öğrenciler için temel başvuru kaynağı olan ders kitapları (Özkan, 2010), dijital dönüşüm sürecine rağmen derslerde en yaygın kullanılan materyallerin başında gelmektedir (Aslan, 2010; Bulut Tutkun, 2008; Demirkaya, 2013; Doğan ve Torun, 2018; Kılıç ve Seven, 2002; Semerci, 2004).

Sosyal bilgiler, öğrencinin insan-toplum ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerini geliştirmesine olanak sağladığı gibi bireyin kendisini, değerlerini, düşüncelerini ve bunların keşfini sağlayarak gerekli ortamların hazırlanmasına katkı sağlayacak bir ders olarak (Kabapınar, 2021) ele alınabilir. Sosyal bilgiler bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla (Kıroğlu, 2006, s. 620); tarih, coğrafya, ekonomi, edebiyat, hukuk gibi farklı disiplinlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş bir ilk ve ortaokul müfredat dersidir (Doğanay, 2008; Kan, 2010; Turan ve Karasu Avcı, 2018).

Sosyal bilgiler dersinin amaçlarına ulaşması amacıyla barındırdığı disiplinlerden biri olan edebiyat ile eğitim arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Edebiyat ve eğitimin odak noktası insandır, dolayısıyla edebiyat ve eğitim içerik anlamında birbirini tamamlayan, destekleyen ve iç içe olan iki farklı alandır (Kavcar, 2017). Çakır (2014) ve Kavcar (2017) eğitimde edebiyatın rolü ile ilgili önemli hususları dile getirirken, edebiyat ve eğitimin iş birliği içerisinde olduğunu vurgulamışlardır. Kaymakçı (2013) ise edebi türler ile sadece edebiyat dersinin ilişkilendirilemeyeceğinin altını çizmektedir. Kaymakçı'ya göre sosyal bilgiler dersinde konu içeriğine uygun ve iyi yapılandırılmış edebi türlerin kullanılması oldukça önemli bir husustur. Sosyal bilgiler derslerinde; öğretim programında öngörülen bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hedeflerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Edebiyat ve edebi ürünler bu hedeflere ulaşma noktasında önemli katkı sağlayabilir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).

Edebi ürünlere yönelik farklı araştırmacılar tarafından oluşturulan birçok sınıflandırmaya rastlamak mümkündür (Ata, 2017; Aytas, 2006; Öztürk, Coşkun Keskin ve Otluoğlu, 2014; Tekgöz, 2005; Tokcan, 2016; Topkaya ve Şimşek, 2017; Ulu Kalın, 2017). Söz konusu bu çalışmada, farklı araştırmacılar tarafından oluşturulan sınıflandırmalar incelenmiş ve yeni bir sınıflandırma ortaya konulmuştur. Bu sınıflandırma kapsamında ders kitaplarında yer alan metinlerin incelendiği edebi ürünler; ağıt, atasözü, anekdot, ansiklopedi, belgesel, bilmece, biyografi/otobiyografi, deneme, dergi yazısı, destan, efsane, eğitici çizgi roman, fabl, fıkra, gazete, gezi yazısı/seyahatname, günlük/anı, halk hikâyesi, hikaye, karikatür, kronoloji, makale, mani, marş, masal, mektup, ninni, roman, röportaj, siyasetname, sohbetler, söylev, sözlük, şarkı, türkü, şiirler, tekerleme ve tiyatrodur.

Alanyazın incelendiğinde Demirci (2022) tarafından sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi ürünlere ilişkin öğretmen görüşlerinin; Kapan (2019) tarafından 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki edebi ürünler ile değerlerin ilişkisinin; Sevinç (2018) tarafından 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yazılı edebi ürün kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerinin;

Yıldırım (2017) tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde edebi ürün kullanma durumlarının; Değirmenci Toraman ve Memişoğlu (2022) tarafından ise edebi ürünlerin değerler eğitimi açısından ele alındığı görülmektedir. Yapılan önceki çalışmaların bir kısmı, ders kitaplarındaki tek bir edebi ürünü; bir kısmı da tek bir sınıf düzeyindeki ders kitaplarını incelemiştir. Alanyazında 4., 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerindeki MEB yayınevi ve özel yayınevleri tarafından yayımlanan, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında okutulan, sosyal bilgiler ders kitaplarının tümünde edebi ürünlere yer verilme durumunu inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın alanyazındaki boşluğu dolduracağına inanılmaktadır. Ayrıca ileride yapılacak olan ders kitabı yenileme çalışmalarına da fikir sunabileceği düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Dördüncü sınıf Tuna Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi ürünlere yer verilme durumu nedir?
2. Beşinci sınıf Ata Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
3. Beşinci sınıf MEB Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
4. Altıncı sınıf Anadol Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
5. Altıncı sınıf MEB Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
6. Yedinci sınıf MEB1 Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
7. Yedinci sınıf MEB2 Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?
8. Yedinci sınıf Ekoyay Yayıncılık sosyal bilgiler ders kitabındaki metinlerde edebi türlere yer verilme durumu nedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak elde edilen veriler (dokümanlar) bilimsel araştırma ilkelerine uygun olarak incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi türlerin incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizine başvurulmuştur. Bu yöntem, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı ve sözlü materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, var olan kayıt ve belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Nitel araştırmalarda kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oluşturmak, ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2014). Bu çalışmada doküman analizi yöntemi, araştırmanın amacına uygunluğu ve yazılı materyal kapsamında değerlendirilen ders kitaplarını incelemeye olanak sağlaması nedeniyle kullanılmıştır. Araştırma, Forster tarafından oluşturulan doküman incelemesi aşamalarına uygun olarak oluşturulmuştur (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 194). Buna göre doküman incelemesi yöntemi aşağıdaki adımlarla oluşturulmuştur:

1. Dokümanlara ulaşma: Çalışmanın veri kaynaklarını sosyal bilgiler dersinde kullanılan ders kitapları oluşturmaktadır.

2. Özgünlüğü (orijinalliği) kontrol etme: Ders kitaplarına EBA üzerinden erişim sağlanmış olup, ders kitapları üzerinde yer alan ISBN numaraları kontrol edilerek orijinalliği kontrol edilmiştir.
3. Dokümanları anlama: Araştırmanın bulguları açıklanırken oluşturulan tablolarda konu başlıklarına, edebi ürünlerin frekans değerlerine yer verilmiştir.
4. Veriyi analiz etme: Araştırmacı çalışmada topladığı verileri betimsel analize tabi tutmuştur.

2.2. Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynakları, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde okutulan ve MEB tarafından onaylanmış 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarıdır. Veri kaynaklarına Talim Terbiye Kurulu'na bağlı EBA üzerinden 01.12.2023 tarihinde erişilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen bulgular, betimsel analiz yöntemine uygun olarak analiz edilmiştir. Sığrı (2018, s. 276) dokümanter analiz şeklinde de nitelendirdiği betimsel analizi, “*elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlendiği ve betimlendiği bir nitel veri analiz tekniği*” şeklinde ele almaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2011, s. 224) betimsel analiz sürecini; analiz için bir çerçeve oluşturma, verileri işleme, bulguları tanımlama ve bulguları yorumlama şeklinde dört aşamada ele almaktadır. Söz konusu bu araştırmada da betimsel analiz için çerçeve oluşturma aşamasında alanyazın taranarak edebi türlere yönelik sınıflamalar incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından alanyazın da dikkate alınarak yeni bir sınıflama oluşturulmuştur. Belirlenen bu sınıflamaya göre ders kitaplarında yer alan edebi ürünler ve bunların frekans değerleri tespit edilmiştir. Analizin üçüncü aşamasında her bir ders kitabına ait tablolar oluşturularak gerekli açıklamalarda bulunulmuştur. Analizin son aşamasında ise önceki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırmalar ve ilişkilendirmeler yapılarak bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi metinler hem ilk araştırmacının kendisi hem de bir bilim uzmanı tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Veri analizinin güvenilirliği, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen [Görüş birliği / (Görüş birliği + Görüş ayrılığı) x 100] formül kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmacının yaptığı ilişkilendirmeler ile bilim uzmanının oluşturduğu ilişkilendirmeler karşılaştırılmıştır. Bu çalışmadaki verilerde, kodlayıcılar arasındaki uyum %92,18 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etiği

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmada kamuya açık bir kaynak olan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulan Sosyal Bilgiler Ders Kitapları taranarak doküman analizi tekniği kullanıldığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi ürünlerin incelenmesine ait bulgulara yer verilmiştir.

3.1. 4. Sınıf Tuna Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 1. 4. Sınıf Tuna Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03	-	-	1	3,03	3,03
Dergi Yazıları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03	1	3,03	3,03
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efsaneler	-	-	-	-	1	3,03	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03	3,03
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gezi Yazıları/Seyahatnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haberler	1	3,03	-	-	-	-	2	6,06	2	6,06	-	-	3	9,09	8	24,24
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	2	6,06	2	6,06	2	6,06	1	3,03	1	3,03	1	3,03	-	-	9	27,27
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronolojiler	1	3,03	1	3,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6,06
Makaleler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mektuplar	-	-	1	3,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romanlar	-	-	1	3,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03
Röportajlar	1	3,03	1	3,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6,06
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sohbetler	-	-	-	-	-	-	1	3,03	-	-	-	-	-	-	1	3,03
Söylevler (Nutuk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,03	-	-	1	3,03
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkılar/Türküler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şiirler	1	3,03	1	3,03	2	-	-	-	1	3,03	-	-	-	-	5	15,15
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	6	18,18	7	21,21	5	15,15	4	12,12	4	12,12	3	9,09	4	12,12	33	100

Tablo 1’da yer alan verilere göre, Tuna Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 33 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda hikaye (f=9) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Kültür ve Miras” (f=7) öğrenme alanında olduğu da görülmektedir. Diğer yandan en az yer alan edebi ürünün “Etkin Vatandaşlık” (f=3) öğrenme alanında olduğu da görülmektedir.

3.2. 5. Sınıf MEB Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 2. 5. Sınıf MEB Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	-	-	-	-	1	1,85	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	1	1,85	1	1,85	3	5,56
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	1	1,85	
Efsaneler	-	-	2	3,70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3,70	
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	-	-	1	1,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Gezi Yazıları/Seyahatnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Haberler	3	5,56	5	9,26	5	9,26	3	5,56	4	7,41	2	3,70	8	14,81	30	55,56
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	2	3,70	-	-	-	-	-	-	1	1,85	-	-	1	1,85	4	7,41
Karikatürler	-	-	1	1,85	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	7,41
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Makaleler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Masallar	1	1,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	1	1,85
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	-	-	-	-	1	1,85
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sohbetler	1	1,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Söylevler (Nutuk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	-	-	1	1,85
Sözlükler	-	-	1	1,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Şarkılar/Türküler	-	-	1	1,85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85
Şiirler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,85	-	-	1	1,85
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	7	12,96	11	20,37	5	9,26	7	12,96	7	12,96	5	9,26	12	22,22	54	100

Tablo 2’de yer alan verilere göre, MEB Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 54 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda haber (f=30) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tablo 2 incelendiğinde; ağıt, anekdot, atasözü, belgesel, bilmece, deneme, dergi yazısı, eğitici çizgi roman, fabl, gezi yazısı, günlük, halk hikayesi, hatırat, kronoloji, makale, mani, marş, mektup, ninni, siyasetname, tekerleme ve tiyatro metni türlerinde edebi ürünlerin ders kitabında yer almadığı da belirlenmiştir. Diğer yandan tabloda, ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Küresel Bağlantılar” (f=12) öğrenme alanında; en az yer alan edebi ürünlerin “İnsanlar Yerler ve Çevreler” (f=5) ve “Etkin Vatandaşlık” (f=5) öğrenme alanlarında olduğu görülmüştür.

3.4.5. Sınıf Ata Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 3. 5. Sınıf Ata Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	1	2,22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22	-	-	1	2,22	2	4,44
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	1	2,22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gezi Yazıları/Seyahatnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haberler	4	8,89	1	2,22	6	13,33	3	6,67	5	11,11	4	8,89	6	13,33	29	64,44
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22	1	2,22	2	4,44
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronolojiler	-	-	1	2,22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22
Makaleler	-	-	-	-	-	-	3	6,67	-	-	1	2,22	-	-	4	8,89
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22	-	-	1	2,22
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sohbetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Söylevler (Nutuk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkılar/Türküler	-	-	1	2,22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,22
Şiirler	-	-	1	2,22	1	2,22	-	-	-	-	1	2,22	-	-	3	6,67
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	5	11,11	5	11,11	7	15,56	6	13,33	6	13,33	8	17,78	8	17,78	45	100

Tablo 3'te yer alan verilere göre, Ata Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 45 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda haber (f=29) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan tabloda, ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Etkin Vatandaşlık” (f=8) ve “Küresel Bağlantılar” (f=8) öğrenme alanlarında olduğu tespit edilirken, en az “Birey ve Toplum” (f=5) ile “Kültür ve Miras” (f=5) öğrenme alanlarında yer aldığı belirlenmiştir.

3.4. 6. Sınıf MEB Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 4. 6. Sınıf MEB Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotalar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	5	10,42	-	-	-	-	-	-	1	2,08	-	-	6	12,5
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Destanlar	-	-	1	2,08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,08
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gezi Yazıları/Seyahatnameler	-	-	1	2,08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,08	
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Haberler	3	6,25	2	4,17	-	-	4	8,33	1	2,08	6	12,5	6	12,5	22	45,83
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hikayeler	3	6,25	-	-	-	-	-	-	1	2,08	-	-	-	-	4	8,33
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Makaleler	1	2,08	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,08	7	14,58	
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Siyasetnameler	-	-	2	4,17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4,17	
Sohbetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Söylevler (Nutuk)	1	2,08	2	4,17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6,25	
Sözlükler	-	-	1	2,08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,08	
Şarkılar/Türküler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Şiirler	-	-	1	2,08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,08	
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Toplam	8	16,67	20	41,67	-	-	4	8,33	2	4,17	7	14,58	7	14,58	48	100

Tablo 4’te yer alan verilere göre, MEB Yayıncılık tarafından hazırlanan 6. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 48 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda haber (f=22) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Ağıt, anekdot, ansiklopedi, atasözü, belgesel, bilmece, deneme, dergi yazısı, efsane, eğitici çizgi roman, fabl, fıkra, günlük, halk hikayesi, hatırat, karikatür, kronoloji, mani, marş, masal, mektup, ninni, roman, röportaj, sohbet, şarkı/türkü, tekerleme ve tiyatro metni türlerinde edebi ürünlerin ders kitabında yer almadığı da analizler sonucunda tespit edilmiştir. Söz konusu tablo incelendiğinde, ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Kültür ve Miras” (f=20) öğrenme alanında yer aldığı; buna karşın “İnsanlar Yerler ve Çevreler” (f=0) öğrenme alanında ise hiçbir edebi ürüne yer verilmediği belirlenmiştir.

3.5. 6. Sınıf Anadolu Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 5. 6. Sınıf Anadolu Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağtılar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atasözleri	1	3,23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,23	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	1	3,23	-	-	-	-	-	-	1	3,23	-	-	-	2	6,45	-
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Destanlar	-	-	3	9,68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	9,68	-
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gezi Yazıları/ Seyahatnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haberler	3	9,68	-	-	2	6,45	6	19,35	2	6,45	4	12,9	2	6,45	19	61,29
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Makaleler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sohbetler	1	3,23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,23
Söylevler (Nutuk)	2	6,45	1	3,23	-	-	1	3,23	-	-	1	3,23	-	-	5	16,13
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkılar/Türküler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şiirler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	8	25,81	4	12,9	2	6,45	7	22,58	3	9,68	5	16,13	2	6,45	31	100

Tablo 5’te yer alan verilere göre, Anadol Yayıncılık tarafından hazırlanan 6. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 31 edebi ürün yer alırken en fazla sayıda haber (f=19) bulunduğu tespit edilmiştir. Öte yandan ağıt, anekdot, ansiklopedi, belgesel, bilmece, deneme, dergi yazısı, efsane, eğitici çizgi roman, fabl, fıkra, gezi yazısı/seyahatname, günlük, halk hikayesi, hatıra, hikaye, karikatür, kronoloji, makale, mani, marş, masal, mektup, ninni, roman, röportaj, siyasetname, sözlük, şarkı/türkü, şiir, tekerleme ve tiyatro metni türlerinde edebi ürünlerin ders kitabında yer almadığı da tespit edilmiştir. Ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Birey ve Toplum” (f=8) öğrenme alanında olduğu, bu öğrenme alanını “Bilim Teknoloji ve Toplum”(f=7) öğrenme alanının izlediği belirlenmiştir. En az edebi ürünün yer verildiği öğrenme alanı ise “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” (f=2) ve “Küresel Bağlantılar” (f=2) öğrenme alanlarıdır.

3.6. 7. Sınıf MEB1 Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 6. 7. Sınıf MEB1 Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdolar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler			1	3,23											1	3,23
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler			1	3,23			2	6,45							3	9,68
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Gezi Yazıları/ Seyahatnameler		1	3,23									1	3,23			
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Haberler	1	3,23		1	3,23		4	12,9	2	6,45	3	9,68	11	35,48		
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Hikayeler	2	6,45		1	3,23		1	3,23	1	3,23		5	16,13			
Karikatürler	1	3,23										1	3,23			
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Makaleler	1			1	3,23		1	3,23				3	9,68			
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Mektuplar							1	3,23				1	3,23			
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Siyasetnameler		1	3,23									1	3,23			
Sohbetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Söylevler (Nutuk)		1	3,23				1	3,23		1	3,23	3	9,68			
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Şarkılar/Türküler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Şiirler	1	3,23										1	3,23			
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Toplam	6	19,35	5	16,13	3	9,68	3	9,68	7	22,58	3	9,68	4	12,9	31	100

Tablo 6’da yer alan verilere göre, MEB1 Yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 31 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda haber (f=11) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ders kitabında ağıt, anekdot, atasözü, belgesel, bilmece, deneme, dergi yazısı, destan, efsane, eğitici çizgi roman, fabl, fıkra, günlük, halk hikayesi, hatırat, kronoloji, mani, marş, masal, ninni, roman, röportaj, sohbet, sözlük, şarkı/türkü, tekerleme ve tiyatro metni türlerinde edebi ürünlerin yer almadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan tablo 6 incelendiğinde, ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” (f=7) öğrenme alanında olduğu görülürken en az “İnsanlar Yerler ve Çevreler (f=3), “Bilim Teknoloji ve Toplum” (f=3) ve “Etkin Vatandaşlık” (f=3) öğrenme alanlarında olduğu tespit edilmiştir.

3.7. 7. Sınıf MEB2 Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 7. 7. Sınıf MEB2 Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,59	-	-	1	1,59
Dergi Yazıları	-	-	-	-	1	1,59	1	1,59	-	-	-	-	-	-	2	3,17
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	1	1,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,59
Gezi Yazıları/ Seyahatnameler	-	-	1	1,59	-	-	-	-	-	-	1	1,59	-	-	2	3,17
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haberler	1	1,59	-	-	4	6,35	3	4,76	1	1,59	2	3,17	6	9,52	17	26,98
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	2	3,17	1	1,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4,76
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	1	1,59	1	1,59	-	-	-	-	2	3,17
Makaleler	1	1,59	11	17,46	1	1,59	3	4,76	3	4,76	3	4,76	2	3,17	24	38,1
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Röportajlar	3	4,76	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,59
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sohbetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Söylevler (Nutuk)	1	1,59	1	1,59	-	-	-	-	2	3,17	2	3,17	1	1,59	7	11,11
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkılar/Türküler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şiirler	-	-	1	1,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,59
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	9	9,52	15	23,81	6	9,52	8	12,7	7	11,11	9	9,52	9	9,52	63	100

Tablo 7’de yer alan verilere göre, MEB2 yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 63 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda makale (f=24) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde söz konusu ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Kültür ve Miras” (f=15) öğrenme alanında olduğu görülmektedir. Buna karşın en az edebi ürüne yer verilen öğrenme alanının ise “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” (f=6) öğrenme alanı olduğu tespit edilmiştir.

3.8. 7. Sınıf Ekoyay Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Tablo 8. 7. Sınıf Ekoyay Yayıncılık Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Edebi Ürünlerin Dağılımı

Edebi Türler	Öğrenme Alanları															
	Birey ve Toplum		Kültür ve Miras		İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Bilim, Teknoloji ve Toplum		Üretim, Dağıtım ve Tüketim		Etkin Vatandaşlık		Küresel Bağlantılar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Ağıtlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anekdotalar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansiklopediler	-	-	3	11,11	-	-	2	7,41	-	-	-	-	-	-	5	18,52
Atasözleri	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	1	3,7
Belgeseller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilmeceler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Biyografiler/Otobiyografiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Denemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dergi Yazıları	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7
Destanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efsaneler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitici Çizgi Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Fabllar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fıkralar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gezi Yazıları/ Seyahatnameler	-	-	1	3,7	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	2	7,41
Günlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haberler	3	11,11	5	18,52	2	7,41	-	-	2	7,41	3	11,11	3	11,11	18	66,67
Halk Hikayeleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatıratlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hikayeler	1	3,7	1	3,7	-	-	-	-	1	3,7	1	3,7	-	-	4	14,81
Karikatürler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kronolojiler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Makaleler	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7
Maniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marşlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Masallar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mektuplar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	1	3,7
Ninniler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Romanlar	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	1	3,7
Röportajlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Siyasetnameler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	1	3,7
Sohbetler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Söylevler (Nutuk)	1	3,7	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	1	3,7	-	3	11,11
Sözlükler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Şarkılar/Türküler	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7
Şiirler	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3,7
Tekerlemeler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tiyatro Metinleri	1	3,7	-	-	-	-	-	-	1	3,7	-	-	-	-	2	7,41
Toplam	6	22,22	11	40,74	5	18,52	4	14,81	7	25,93	6	22,22	3	11,11	42	100

Tablo 8’de yer alan verilere göre, Ekoyay Yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 42 edebi ürün yer almaktadır. Bu edebi ürünlerin dağılımına bakıldığında, en fazla sayıda haber (f=18) türünde edebi ürün bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan tabloda, ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Kültür ve Miras” (f=11) öğrenme alanında olduğu belirlenirken, en az yer verilen edebi ürünlerin “Küresel Bağlantılar” (f=3) öğrenme alanında olduğu tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki edebi metinlerin edebi ürünler açısından incelendiği bu çalışmada sekiz farklı sosyal bilgiler ders kitabı analiz edilmiştir. Yapılan analizlere göre; Tuna Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 33 edebi ürün bulunmaktadır. İlgili ders kitabına ilişkin veriler incelendiğinde; deneme, dergi yazısı, efsane, haber, hikaye, kronoloji, mektup, roman, röportaj, sohbet, söylev (nutuk) ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle hikaye türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ünlü (2016) tarafından gerçekleştirilen ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin tercih ettikleri edebi türleri ele aldığı çalışmada, en sık kullanılan türün

hikaye olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kaymakçı (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabında da en çok kullanılan edebi türün hikaye olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ünlü'ye (2016) göre hikaye gibi kurgusal edebi türler kullanım kolaylığı sağlaması, konu ile bağlantılık kurmada kolaylık sağlaması ve öğrenmeyi kolaylaştırması gibi etmenler nedeni ile tercih edilmektedir. Özellikle bu yaş grubu öğrencilerin gelişimsel durumları da düşünüldüğünde öğrenmenin anlamlı ve kalıcı hale getirilmesine yardımcı olacak bu tür edebi ürünlerin nitelik ve niceliğinin artırılması gerektiği söylenebilir.

MEB Yayıncılık 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 54 edebi ürün bulunmaktadır. İlgili ders kitabında ansiklopedi, biyografi/otobiyografi, destan, efsane, fıkra, haber, hikaye, karikatür, masal, roman, röportaj, sohbet, söylev, sözlük, şarkı/türkü ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle haber türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Değirmenci Toraman ve Memişoğlu (2022), çalışmalarında 5. sınıf ders kitabında en çok haber türüne yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte, MEB Yayıncılık 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında en fazla edebi ürününün “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer aldığı da belirlenmiştir. Fidan, Çelen ve Kanat (2018), sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabındaki öğrenme etkinliklerini ele aldıkları çalışmada, en çok haber izleme/yorumlama etkinliklerine yer verildiği ve en fazla “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında haber türüne yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda 5. sınıf MEB sosyal bilgiler ders kitabından elde edilen sonuçlar ile Değirmenci Toraman ve Memişoğlu (2022) ve Fidan, Çelen ve Kanat (2018)'in çalışma sonuçları birbirini desteklediği ifade edilebilir.

Ata Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 45 farklı edebi ürüne yer verilmiştir. İlgili ders kitabında haber türünün en fazla temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Taşkın ve Memişoğlu (2019) çalışmalarında, ders kitaplarında güncel konulara yer verilirken en fazla haber kaynaklarından yararlandığı sonucuna ulaşırken; Temur (2022) araştırmasında sosyal bilgiler ders kitaplarında genel ağ haberlerine çokça yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Yine Taşkın ve Memişoğlu (2019) çalışmasında, Ata Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında tüm öğrenme alanlarında bir güncel olay/haber örneğine yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır.

MEB Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 48 edebi ürün olduğu tespit edilmiştir. Veriler incelendiğinde; biyografi/otobiyografi, destan, gezi yazısı, haber, hikâye, makale, siyasetname, söylev, sözlük ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle haber türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan MEB Yayıncılık 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında herhangi bir edebi ürüne yer verilmediği de tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Görmez'de (2018) çalışmasında MEB 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında herhangi bir edebi ürüne rastlamamıştır. Her iki çalışmanın sonuçları birlikte değerlendirildiğinde 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında edebi türlerin yeterince dengeli dağıtılmadığı söylenebilir.

Anadol Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 31 edebi ürün bulunmaktadır. İlgili ders kitabına ilişkin veriler incelendiğinde; atasözleri, biyografi/otobiyografi, destan, haber, sohbet ve söylev türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle haber türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Anadolu Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında en fazla edebi ürününün “Birey ve Toplum” öğrenme alanında yer aldığı da belirlenmiştir.

MEB1 Yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında toplam 31 edebi ürün yer almaktadır. İlgili ders kitabına ilişkin veriler incelendiğinde; ansiklopedi, biyografi, gezi yazısı, haber, hikâye, karikatür, makale, mektup, siyasetname, söylev ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle haber türünün en fazla temsil

edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca MEB1 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında en fazla edebi ürününün “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer aldığı belirlenmiştir.

MEB2 Yayıncılık tarafından yayımlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplam 63 edebi ürün yer almaktadır. İlgili ders kitabına ilişkin veriler incelendiğinde; deneme, dergi yazısı, fıkra, gezi yazısı/ seyahatname, haber, hikaye, kronoloji, makaleler, röportaj, söylev (nutuk) ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle makale türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer yandan MEB2 7. sınıf düzeyindeki sosyal bilgiler ders kitabında en fazla edebi ürününün “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer aldığı da belirlenmiştir.

Verilerin analizine göre, Ekoyay Yayıncılık tarafından yayımlanan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında toplam 42 edebi ürünün yer aldığı tespit edilmiştir. İlgili ders kitabına ilişkin veriler incelendiğinde; ansiklopedi, atasözleri, dergi yazısı, gezi yazısı, haber, hikâye, makale, mektup, roman, tiyatro metni, seyahatname, söylev, şarkı/türkü ve şiir türlerinde edebi ürünlerin yer aldığı ve özellikle haber türünün en fazla temsil edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca ilgili ders kitabında en fazla yer alan edebi ürünlerin “Kültür ve Miras” öğrenme alanında olduğu belirlenirken, en az yer verilen edebi ürünlerin “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen önemli sonuçlardan biri de 4. sınıf Tuna Yayıncılık ve 7. sınıf MEB2 Yayıncılık tarafından yayımlanan ders kitapları hariç, diğer tüm seviyedeki ders kitaplarında en fazla yer verilen edebi ürünün haberler olduğunun belirlenmesidir. Bu durum, sosyal bilgiler dersinin günlük yaşamı kapsayan yapısı ile açıklanabilir.

Bu sonuçlar ışığında şu öneriler verilebilir:

- MEB Yayıncılık tarafından yayımlanan 6. sınıf ders kitabında “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanında herhangi bir edebi ürüne yer verilmediği tespit edilmiştir. Oysa bu öğrenme alanı, ülkemizin fiziki coğrafya özellikleri yanında iklim özellikleri ve bitki örtüsü gibi konu başlıklarını da kapsamaktadır. Bu öğrenme alanında öğrencilerin dikkatini çekebilecek nitelikte iklim ve bitki örtüsü ile ilgili atasözlerine yer verilebilir. Yine bu öğrenme alanında biyografi/otobiyografi, günlük, gezi yazısı, haber, şarkı/türkü ve şiir türlerinden edebi ürünlere kolaylıkla yer verilebilir.
- 5. sınıf MEB Yayıncılık “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, 6. sınıf MEB Yayıncılık “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, 6. sınıf Anadol Yayıncılık “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Küresel Bağlantılar”, 7. sınıf Ekoyay Yayıncılık “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında yalnızca haber edebi türüne yer verilmiş olup, bu öğrenme alanlarında diğer edebi ürünlere de yer verilmesi önerilmektedir.
- Diğer yandan tüm sınıf düzeyleri düşünüldüğünde sosyal bilgiler ders kitaplarında yer verilmeyen edebi türler; anekdot, ağıt, belgesel, günlük, mani, ninni, tekerleme, bilmece ve çizgi romandır. Söz konusu bu edebi ürünlerin de uygun öğrenme alanları ile öğrencilerin gelişimsel özellikleri gözetilerek ders kitaplarına dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aslan, E. (2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ders kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.

Ata, B. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde ölümardı (nekroloji) yazılarından (vefat ilanları, vefeyât [obituary] ve ihtisat [eulogy] yararlanma. R. Turan ve H. Akdağ (Ed.)

Sosyal bilgilerde öğretiminde yeni yaklaşımlar III. içinde (s.115-129) (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Aytaş, G. (2006). Edebi türlerden yararlanma. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169), 1-19.
- Bulut Tutkun, S. (2008). *İlköğretim ders kitaplarının görsel boyut ve içerik tutarlılığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. USA: Sage.
- Çakır, F. (2014). *Çocuk edebiyatına psikopedagojik ve sosyopedagojik açıdan yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Değirmenci Toraman, K. D., ve Memişoğlu, H. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki edebi ürün ve görsellerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 8(2), 198-217.
- Demirci, M. (2022). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında verilen edebi ürünlerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirkaya, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde ders kitabı. R. Sever ve E. Koçoğlu (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı*. İçinde (s.89-104). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. ve Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye doğru gidiyor? *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(2), 111-125.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Fidan, S., Çelen, S. ve Kanat, M. H. (2018). 2017 programına göre hazırlanan sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabının öğrenme etkinlikleri açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 7(2), 326-350.
- Görmez, E. (2018). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan edebi eserler üzerine bir inceleme. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 30, 4291-4296.
- Kabapınar, Y. (2021). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Kan, Ç. (2010). A.B.D ve Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 663-672.
- Kapan, A. (2019). *6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında önerilen edebi ürünlerin öğrenme alanlarında yer alan değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Kavcar, C. (2017). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Anı.
- Kaymakçı, S. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebi türlerin kullanım durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 230-255.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem.
- Kıroğlu, K. (2006). *Yeni ilköğretim programları*. Ankara: Pegem.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. USA: Sage.

- Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2002). Sosyal bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(15), 173-182.
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S., ve Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem.
- Sevinç, A. (2018). 5. sosyal bilgiler dersinde yazılı edebi ürün kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Semerci, Ç. (2004). İlköğretim Türkçe ve matematik ders kitaplarını genel değerlendirme ölççeği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 49-54.
- Sığrı, Ü. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Taşkın, A. ve Memişoğlu, H. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 599-610.
- Tekgöz, M. (2005). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Temur, S. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarında gazete ve genel ağ haberlerinin kullanımı. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(7), 657-686.
- Tokcan, H. (2016). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Topkaya, Y. ve Şimşek, U. (2017). Görsel bir öğretim materyali: eğitici çizgi roman. R. Turan ve H. Akdağ (Ed.) *Sosyal bilgilerde öğretimde yeni yaklaşımlar III* içinde (s.115-129) (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turan, S. ve Karasu Avcı, E. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Ulu Kalın, Ö. (2017). Ezgilerle sosyal bilgiler öğretimi. R. Sever, M. Aydın ve E. Koçoğlu (Ed.), *Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler eğitimi* içinde (s. 273-311) (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ünlü, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders materyali olarak edebi ürün kullanımına yönelik görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(7), 120-136.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Basım). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde edebi ürün kullanma durumları* (Erzurum örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Research Article

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Metinlerin Edebi Türler Açısından İncelenmesi

Examination of Texts in Social Studies Textbooks in Terms of Literary Genres

Mercan KAYA & Fitnat GÜRGİL ULUSOY

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Social studies is a primary and secondary school curriculum course that integrates various disciplines such as history, geography, economics, literature, law, and literature to help individuals realize their social existence (Doğanay, 2008; Kan, 2010; Kiroğlu, 2006; Turan & Karasu Avcı, 2018). There is a close connection between literature and education, which is one of the disciplines included in the social studies course to achieve its objectives. The focal point of literature and education is human beings; thus, these two disciplines complement, support, and intersect in content (Kavcar, 2017). Kaymakçı (2013) underlines that literary genres cannot be associated only with literature lessons. According to Kaymakçı, it is essential to use well-structured literary genres appropriate to the subject content in the social studies course. The cognitive, affective, and psychomotor goals stipulated in the curriculum must be achieved in social studies courses. Literature and literary works can significantly contribute to achieving these goals (Öztürk & Otluoğlu, 2002).

Textbooks serve multiple functions, such as organizing and presenting information systematically, concretizing topics, contributing to the development of different skills, providing ease of use, enabling measurement and evaluation, influencing students' attitudes towards the course positively, and providing role model examples for students to gain universal and national values (Bulut Tutkun, 2008; Kaymakçı, 2013). Textbooks, which are the primary reference source for teachers and students (Özkan, 2010), are still among the most widely used materials in lessons despite the digital transformation process (Aslan, 2010; Bulut Tutkun, 2008; Demirkaya, 2013; Doğan & Torun, 2018; Kılıç & Seven, 2002; Semerci, 2004).

According to a review of the literature, Demirci (2022) examined teachers' views on literary works in social studies textbooks, Kapan (2019) examined the relationship between literary works and values in the 6th-grade social studies textbook, Sevinç (2018) investigated teachers' and students' views on the use of written literary works in the 5th-grade social studies course, Yıldırım (2017) explored social studies teachers' use of literary works in their courses, and Değirmenci Toraman and Memişoğlu (2022) analysed literary works in terms of values education. While some of these studies focused on a single literary product in textbooks, others examined textbooks of a single grade level. However, the literature lacks a study that examines the inclusion of literary genres in all social studies textbooks published by the Ministry of National Education (MoNE, MEB in Turkish acronym) publishing house and private publishers for the 4th, 5th, sixth, and 7th-grade levels and taught during the 2022-2023 academic year. Therefore, this study seeks to address this gap. It is believed that the results of this study will provide insights for future textbook revisions. In line with this purpose, this study aimed to answer the following questions:

1. What literary genres are included in the texts of the 4th-grade Tuna Publishing social studies textbook?
2. What literary genres are included in the texts of the 5th-grade Ata Publishing social studies textbook?
3. What literary genres are included in the texts of the 5th-grade MEB Publishing social studies textbook?
4. What literary genres are included in the texts of the 6th-grade Anadol Publishing social studies textbook?
5. What literary genres are included in the texts of the 6th-grade MEB Publishing social studies textbook?
6. What literary genres are included in the texts of the 7th-grade MEB1 Publishing social studies textbook?
7. What literary genres are included in the texts of the 7th-grade MEB2 Publishing social studies textbook?
8. What literary genres are included in the texts of the 7th-grade Ekoyay Publishing social studies textbook?

Method

A qualitative research design was used in this study. The data sources comprised the 4th-, 5th-, 6th-, and 7th-grade social studies textbooks approved by the MoNE and taught in the 2022-2023 academic year. The data sources were accessed via the EBA platform affiliated with the Board of Education, on December 1, 2023. The data were analyzed through descriptive analysis. Yıldırım and Şimşek (2011, p. 224) explain the descriptive analysis process in four stages: creating a framework for analysis, processing the data, describing the findings, and interpreting the findings. In this study, the literature was reviewed to form a framework for descriptive analysis, and the classifications of literary genres were examined. The researchers created a new classification by considering the literature. According to this classification, the literary genres in the textbooks and their frequency values were determined. In the third stage of the analysis, tables for each textbook were created, and necessary explanations were made. In the last stage of the analysis, the findings were explained by making comparisons and associations with the results of previous research. In this study, the literary texts in the 4th-, 5th-, 6th-, and 7th-grade social studies textbooks were coded separately by the first researcher and an expert. The agreement between the coders was 92.18%.

Findings

According to the analysis results, there are 33 literary works in total in the 4th-grade social studies textbook prepared by Tuna Publishing. When the data related to the relevant textbook were analyzed, it was concluded that the literary works are in the genres of essay, magazine article, legend, news, story, chronology, letter, novel, interview, conversation, discourse (speech) and poetry, and especially the story genre was represented most frequently. There are 54 literary works in the MEB Publishing 5th-grade social studies textbook. It was concluded that the related textbook contains literary works in the genres of encyclopedia, biography/autobiography, epic, legend, anecdote, news, story, cartoon, fairy tale, novel, interview, conversation, discourse, dictionary, song/Turk song and poetry, and especially the news genre was represented most frequently. A total of 45 literary works were included in the 5th-grade social studies textbook prepared by Ata Publishing. It was concluded that the news genre was represented most frequently in the related textbook. It was determined that there were 48 literary works in the 6th-grade social studies textbook published by MEB Publishing. It was concluded that there were literary works in the genres of biography/autobiography, epic, travel writing, news, story, article, political essay, discourse, dictionary, and poetry, and especially the news genre was represented most frequently.

On the other hand, the 6th-grade social studies textbook published by MEB Publishing did not include any literary works in the “People, Places, and Environments” unit. In the 6th-grade social studies textbook published by Anadol Publishing, there are 31 literary works in total. When the data related to the relevant textbook were analyzed, it was concluded that there are literary works in the genres of proverbs, biography/autobiography, epic, news, conversation, and discourse, and the news genre was especially represented most frequently. It was also determined that the 6th-grade social studies textbook published by Anadol Publishing has the highest number of literary works in the “Individual and Society” unit. The 7th-grade social studies textbook prepared by MEB1 Publishing has 31 literary works in total. When the data related to the relevant textbook were analyzed, it was concluded that there are literary works in the genres of encyclopedia, biography, travel writing, news, story, cartoon, article, letter, politics, discourse, and poetry, and especially the news genre was represented most frequently. In addition, it was determined that the 7th-grade social studies textbook published by MEB1 included the highest number of literary works in the “Production, Distribution, and Consumption” unit. The 7th-grade social studies textbook published by MEB2 Publishing contains a total of 63 literary works. When the data related to the relevant textbook were analyzed, it was concluded that there are literary works in the genres of essay, magazine article, paragraph, travel article/travelogue, news, story, chronology, articles, interview, speech (oration) and poetry, and especially the article genre was represented most frequently.

On the other hand, it was also determined that the 7th-grade social studies textbook published by MEB2 Publishing included the highest number of literary works in the “Culture and Heritage” unit. It was determined that 42 literary works were included in the 7th-grade social studies textbook published by Ekoyay Publishing. When the data related to the relevant textbook were examined, it was concluded that there were literary works in the genres of encyclopedia, proverbs, magazine article, travel article, news, story, article, letter, novel, theater text, travelogue, discourse, song/Turk song and poem, and especially the news genre was represented most frequently. In addition, it was determined that the most literary works in the relevant textbook were in the “Culture and Heritage” unit, while the least literary works were in the “Global Connections” unit. In the light of these results, the following suggestions are proposed:

- In the 6th-grade textbook published by MEB Publishing, there is no literary work in the “People, Places, and Environments” unit. However, this unit covers topics such as climate characteristics and vegetation as well as the physical geography characteristics of our country. Proverbs about climate and vegetation can be included in this unit to attract students’ attention. Literary works such as biography/autobiography, diary, travel writing, news, song/Turkish song, and poetry can also be easily included in this unit.
- The following units include only news literary genre: Grade 5 MEB Publishing “People, Places and Environments,” Grade 6 MEB Publishing “Science, Technology and Society,” Grade 6 Anadol Publishing “People, Places and Environments” and “Global Connections,” and Grade 7 Ekoyay Publishing “Global Connections”. It is recommended that other literary works be included in these units.

Conclusion

Considering all grade levels, the literary genres not included in social studies textbooks are anecdotes, elegies, documentaries, diaries, quatrains, lullabies, nursery rhymes, riddles, and comics. It is recommended that these literary genres should be incorporated into the textbooks, considering appropriate units and students’ developmental characteristics.